

est Papa in conciliis universalibus; Patriarcha vel primas in nationalibus; Archiepiscopus in provincialibus; Episcopus in diœcesanis (1).

Quadruplex enumeravi conciliorum genus.

1. *Universalis, generalis, seu œcumenica* sunt, ad quæ vocantur episcopi universi orbis, qui possunt et debent interesse, nisi impediuntur, et quibus Romanus Pontifex per se vel suos legatos præsidet.

2. *Nationalia*, in quæ conveniunt archiepiscopi et episcopi unius regni vel nationis præside Patriarcha vel Primate regni. Atque hæc, si numero antistitum, rebusque gestis spectabilia sunt, sæpè vocantur *plenaria*, sed ferè cum limitatione e. g. concilium plenarium Africæ, concilium universale anniversarium.

3. *Provincialia*, ad quæ unius provinciæ episcopi præside metropolitano, vel Archiepiscopo evocantur.

4. *Diœcesana*, in quibus clerus unius diœcesis suo sub Episcopo congregatur.

Mixta ex provincialibus et diœcesanis memorantur concilia plurima a romanis pontificibus olim celebrata, in quibus præter diaconos et presbyteros Ecclesiæ romanæ, aderant episcopi vicini, atque alii etiam remotarum regionum, qui in urbem reperiebantur. Frequentissimus enim primis jam temporibus, maximèque periculosus ob furorem gentilium erat accessus episcoporum ad sedem apostolicam, non utique curiositatis causa, sed communis fidei, unitatis et disciplinæ studio. Istiusmodi fuit concilium, quod S. Cornelius P. circa a. 251. Romæ habuit in causa confessorum Maximi presbyteri, Urbani et Sidonii, qui ejurato schismate Novatiani, in catholicam Ecclesiam recepti sunt: "Omni actu ad me perlato, inquit S. Cornelius P., placuit contrahi presbyterium. Adfuerunt etiam episcopi quinque, qui et hodie præsentibus fuerunt, ut firmato consilio, quid circa personas eorum observari deberet, consensu omnium firmaretur (2)." Similiter S. Zosimus P. in epistola ad Aurelium, et universos episcopos Africæ data a. 417, testatur, examini seu inquisitioni Cœlestii, vaferrimi hæretici, intervenisse, "quicumque in tempore ex diversis regionibus aderant sacerdotes; unde Paulinus diaconus in ea causa cœtum apostolicæ sedis" nominat (3). In synodo romana III, sub S. Gregorio M. subscripserunt episcopi 24, clerici 33 (4). Ab hoc conciliorum romanorum genere reipsa non differt amplissimum collegium S. R. E. cardinalium, perfectam exhibens hierarchiam episcoporum, presbyterorum ac diaconorum, quorum consiliis et suffragiis romani pontifices in expediendis negotiis Ecclesiæ utuntur.

Historia temporum antiquorum aliud præterea genus synodorum exhibet, quæ *regiæ* dicebantur; eo quod non ex episcopis tantum constaret, sed ex optimatibus quoque et comitibus regni vel imperii, ut omnium suffragiis firmarentur leges ad utramque politiam, ecclesiasticam et civilem, pertinentes. Istius generis concilia

(1) Ab antiquis scriptoribus loca sacra et pia, in quibus fideles communi pietatis spiritu conveniant, sæpè appellantur concilia, synodi, martyrum concilia, martyrum conciliabula (etsi hæc vox in deteriorem nunc sensum solet accipi). Eò respicit edictum Constantini M. "Hæc beat unusquisque licentiam sanctissimo catholico venerabilique concilio decedens bonorum, quod optaverit, relinquere, et non sint cassa judicia ejus." L. 1, c. de SS. Eccles. et cod. Theod. I, 16, tit. 2, de episcopis, ecclesiis et clericis, leg. 4.

(2) Constant. in ep. RR. PP. col. 136.

(3) Ibid. col. 947 et 966. Idem auctor, in præfat. n. 33, auctoritatibus et exemplis antiquissimorum pontificum ostendit, eos negotia in synodis decidere solitos esse; etsi decreta et constituta ipsi pontifici, nempè capiti, jure tribuantur.

(4) Concil. edit. Mansi t. X, col. 486.

frequentia exstitisse Constantinopoli, animadvertit eruditissimus Thomassinus: multò frequentiora fuerunt in Gallia sub stirpe carolingica; cujus temporis scriptores et monumenta, quæ exstant, imperium quoddam sacerdotale, et sacerdotium regale exhibent, cum summa sacerdotii et imperii vigeret concordia, et velut amicitia. Quæ res cum nec antea esset instituta, nec post observata, legem facere non potest, nisi eodem jure, quo potestas etiam profana et imperialis de rebus ecclesiasticis disposuit, asseras ecclesiasticam de rebus imperii posse decernere (1).

Valdè ampla est, et latè patet tractatio *juris synodalis*, nec ea fixam sedem, certumve *titulum* in decretalibus Gregorii IX, habet. Est illius juris *theoria* quædam, est etiam *historia*; nempè conciliorum varii generis, quæ suprâ recensui, inde a nascente Ecclesia celebratorum. Auctores a rebus theoreticis in hoc genere ad historicas sæpè pervolant, ab his ad illas, non tantum ut illustrent argumentum suum, sed ut probent ac confirmant. Dein duplici modo in jure sacro spectari debent concilia; *primò*, ut *subjectum* potestatis sacræ, quatenus cœtus episcoporum, tanquam persona moralis, potestatem habet judicandi de negotiis fidei, communionis et disciplinæ, eumque in finem jure inspiciendi, ferendi leges, exercendi jurisdictionem quasi civilem, et criminalem pollet; *secundò*, ut *objectum* jurium, quæ in causa synodi celebrandæ competunt summo pontifici, dein patriarchis, primatibus archiepiscopis, atque etiam principibus sæcularibus; qui potestate sua et munificentia tot præsulum ex remotis regionibus convenientium labores et difficultates sublevant, contumaces synodo sistunt, ordinem in consessibus conservant, decretorum executionem promovent. Multum sanè in cognitione juris synodalis profecit, qui plurima capita variasque quæstiones eo pertinentes accuratè distinguere, et unamquamque distinctè et ordine quodam mente concipere didicit. Atque id maximè hoc loco propositum mihi est: rei enim totius doctrina et singulorum capitum perfecta expositio et pertractatio neque propria est libelli isagogici, neque intra ejusdem angustias constringi potest.

Quando synodi tanquam *subjectum* potestatis sacræ considerantur, prima est veluti quæstio status, an *legitima* sit hæc persona moralis, sive an rationem concilii ecclesiastici reipsa habeat. Sunt enim synodi *spuriæ*, tum quæ se œcumenicas jactitarunt, tum quæ plenarias seu nationales, tum aliæ ordinis inferioris. Sæpè enim pro legitimis conventibus existunt turbæ, illicita conventicula, conjurationes, synagogæ Satanae (Apoc. II, 9, et III, 9). Fieri etiam potest, ut legitimi conventus degenerent in spurios et illicitos, sive legitimi esse cessent, uti si post dissolutionem legitima auctoritate factam, animo schismatico continuentur. Sunt alia, quorum vitia ac præcedentes defectus sanari quaqua ratione possunt, nempè per confirmationem rerum illegitimè gestarum, postea auctoritate legitima superveniente. Pro diversa istiusmodi confirmatione et approbatione synodi quædam *partim approbata, partim reprobata* censentur. Sunt denique synodi *simpliciter approbata*, quarum status a nemine catholicorum vocatur in dubium, tum universales et œcumenicæ, tum etiam particulares, quarum non pauca antiquis habitæ temporibus singularem romani pontificis confirmationem, et catholicæ Ecclesiæ approbationem meruerunt sæpè post intervallum, aut ipso usu ac receptione.

Status legitimus synodorum, de quo primò omnium quærendum dixi, pendet ex eo quod in ea celebranda satisfactum sit juribus eorum qui potestate quadam circa synodos, tanquam objectum, gaudent. Ea jura revocantur ad convocationem,

(1) Conf. Benedict. XIV. de synod. diœces. l. I, c. 1, n. 2, conf. etiam auctor. de finibus utriusque potestatis, c. X.

ipsam celebrationem, confirmationem saltem tacitam in synodis particularibus, ut a Summo Pontifice non reprobentur. Hæc quidem ex principiis hierarchiæ divinæ et Jure ecclesiastico publico, quod eandem exponit, maximè definienda sunt; generatim tamen eadem hic indicari necesse est.

§ I.

DE SYNODORUM CONVOCATIONE ET CELEBRATIONE.

1. Primum est *convocatio synodi*. In omni regimine sacro et profano, in quo cœtus plurium fieri solent, ceu ipsius populi, optimatum, statuum provincialium, judicum, senatorum, etc. spectatur jus convocandi, seu conventum indicendi. Isthoc jus usurpari ab alio, cui non competit, sine injuria et suspicione turbarum, ac factionum haud potest. Dein juri convocationis respondere debet obligatio veniendi, conveniendique, imò et permanendi, donec cœtus legitimè solvatur. Synodi ecclesiasticæ sine capite suo esse non possunt, cui ferè et jus colligendi membra sua aut convocationem ratam habendi competit; atque id ipsum caput arbitrari, ac definire debet, expeditatne certis temporibus coire synodum, ne unitas ecclesiarum, quæ in synodis maximè spectatur, acerbitate temporum dissolvatur magis quam conservetur et constringatur. Capitis igitur est, judicare de causa convocationis, satisne gravis et justa sit, ut pastores avocentur a gregibus, et longas itineris et peregrinationis molestias suscipiant. Huc etiam pertinet, quis *vocari* jure debeat, ne quis de contemptu agere aut expostulare possit, quæ convocationis legitima forma sit, quæ excusatio absentiae admitti queat, delegati ab absente an ne et quatenus recipiendi sint. Denique principio synodi dispiciendum est, satisne competens præsentium Patrum numerus sit, ut deliberationibus initium dari, eaque synodus œcumenica, nationalis aut provincialis censi queat.

2. *Celebratio ipsa* continet sequentia capita. Observantur solitæ aut præscriptæ solemnitates, ac jus ceremoniale, cujus principia exponuntur tit. de *majoritate et obedientia*; jus præsidendi, ordo sedendi, facultas proponendi, interloquendi, respondendi, habita diligente cautione, ne in tumultum abeat concio, cui Spiritus Sanctus interest, et invisibiliter præest, libertas suffragiorum, modus eadem numerandi et colligendi, nempe *viritim*, id est per singula capita, an *curiatim* secundum classes et ordines, in quos præsentibus redacti sunt, ceu curias, centurias, nationes, distinctio sit inter vocem definitivam et consultivam, seu approbativam; dein utrum qui jure suffragii de cætero gaudet, tempore quodam, ut judex, sedere queat, an potiùs judicandus comparere debeat. Cura habetur ut rerum, quæ proponendæ et expediendæ sunt, teneatur rectus ordo, atque ut acta in synodo, gesta, conclusa et definita fideli excipiantur calamo et mandentur scriptis authenticis. Quo loco *canones et decreta* a conciliis edita. distinguuntur oportet a *gestis synodalibus* eorumdem conciliorum; illa ferè exstant in memoriis temporum præteritorum, non item hæc.

§ II.

DE SYNODORUM CONFIRMATIONE.

Confirmatio hoc loco est corroboratio actus in synodo gesti, vel juris ab ea editi facta, per legitimum superiorem. Vim pontificiæ confirmationis, quæ actis synodorum accedit, distinctè declarat S. Gelasius P. in *tomo de anathematis vinculo*, agens de rejecto a sede apostolica canone concilii chalcedonensis circa præro-

gativam sedis constantinopolitanæ: "Totumque ut dictum est, in sedis apostolicæ positum est potestate. Ita, quod firmavit in synodo sedes apostolica, hoc robur obtinuit; quod refutavit, habere non potuit firmitatem." (1) Ex his inferes:

1. Concilia œcumenica, et quæ ab iis definita, judicata et sancita sunt, ut vim habeant, necessariò confirmari debent a sede apostolica. Secus enim universalem Christi Ecclesiam, uti deberent, non representant, cum ea non sit acephala.

2. Confirmatio pontificia sanat defectus, si qui contigissent in convocatione aut celebratione synodi generalis, eo saltem modo, ut ea, quæ confirmata sunt, non minorem vim habeant, quam definita et sancita a pontifice extra concilium, aut constituta in synodis particularibus, a romano pontifice confirmatis.

3. Synodi quæcumque particulares integrarum etiam nationum, si positivè reprobentur ab apostolica sede, nullam penitus vim habere possunt. Id concedere debent etiam ii, qui potestatem œcumenicarum synodorum supra RR. pontifices extollunt. Nam de ecclesiis quibuscumque particularibus exponunt propositionem, 41. Joannis Wicleffi, in concilio constantiensi damnatam: "Non est de necessitate salutis credere, romanam Ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias."

4. Si ea quæ a sede apostolica ante synodum præscripta, vel definita sunt, a synodis, ut oportet, recipiantur, vel pari forma præscribantur, aut definiantur, non censetur deesse confirmatio pontificia, etsi nullus subsequatur actus.

§ III.

DE SYNODORUM NECESSITATE.

Ex juribus hactenus indicatis pendet status synodorum, ut *legitimæ* censi, et pro *subjecto potestatis sacræ* haberi queant. De hoc subjecto quæri solet, quatenus necessarium sit ita nempe, ut negotia ecclesiastica sine concilio generali, aut particulari quodam exitum per se habere non possint. Auctor Princip. juris E. P. catholicorum, acturus de conciliis sic orditur: "Quod in regnis comitia, hoc in Ecclesia sunt concilia." Id perquam confusè dictum est. Pro varia forma statutum et regnorum necessaria, aut secùs, comitia esse possunt; ceu in systemate civitatum, in statu aristocratico consessus optimatum, in democratico comitia populi, uti apud Romanos ante introductam paulatim monarchiam; in ipsa monarchia lex fundamentalis necessitatem imponere potest, ut pro certis negotiis congregentur status regni, aut status provinciales. Quando ergo de necessitate conciliorum in Ecclesia queritur, spectanda est primò forma ipsa sacri imperii divinitus instituta: dein lex ab ipsa Ecclesia lata; tertio causæ ipsæ emergentes ac tempora, quæ moralem quamdam conciliorum necessitatem parere possunt.

1. Ex forma sacri imperii divinitus instituta non deducitur aliqua necessitas conciliorum. Neque enim Christus in universa Ecclesia, neque in ecclesiis particularibus instituit formam aristocraticam aut democraticam, quæ necessitatem sacerdotum comitiorum imponeret. Ecclesiæ universæ summa cum potestate præest successor divi Petri, ecclesiis particularibus cum potestate, soli successori Petri subordinata, præsentibus episcopi. Gradus intermedii, patriarcharum, primatum, archiepiscoporum ex Jure divino non promanant. Temperamentum aristocraticum,

(1) T. VIII. Concil. edit. Mansi. col. 92.

quod monarchiæ ecclesiasticæ adjunctum est, in eo consistit, quod episcopi ex divina institutione veri sint rectores ecclesiarum, legislatores, et iudices causarum, sed adstricti ad unitatem cum capite Ecclesiæ conservandam (1); ex quo nulla conciliorum necessitas dimanat; quia consensus Ecclesiæ dispersæ cum supremo capite parem vim et auctoritatem habet, ac si episcopi cum papa uno loco considerent.

2. Ferri potest lex Ecclesiæ, consentiente in primis supremo ejus capite, ut certis temporibus habeantur generalia concilia, quanquam exsecutio ejus legis innumeris subjacet difficultatibus ob varias principum rerumque publicarum exceptiones, ob molestias et longinquitatem itinerum, et ob longam pastorum a suis gregibus absentiam. Sine ejusmodi incommodis ex lege ecclesiastica imposita est necessitas statis temporibus celebrandi synodos provinciales et diocæsanæ.

3. Contumacia novatorum et perturbatio temporum aliquandò synodos moraliter necessarias facere potest, ut nempè unanimis Ecclesiæ totius sensus manifestius appareat, et homines turbulenti acriore potestatis et dignitatis fulgore perstringantur, et revocentur ad officium, aut pertinaces graviore auctoritatis pondere opprimantur, atque universæ Ecclesiæ, aut insignioris ejusdem partis consentiente iudicio et sententia mactentur.

Dictum est ex natura et forma sacri imperii atque ex divino jure, nullam habendarum synodorum necessitatem posse colligi. At jus et facultas moralis conveniendi in synodos divinitus concessum fuisse patet primò ex ipsa libertate et independentia Ecclesiæ a statu politico; ut proin ad finem conservandæ fidei, unitatis et integræ disciplinæ adhiberi possint media opportuna, et pro temporum ratione quasi necessaria. Secundò, Christus prælatis in suo nomine legitime congregatis singularem adpromisit gratiam et assistentiam suam, quo ipso ad ejusmodi congregationes celebrandas eos invitavit, adeoque et jus et facultatem dedit. Huc omninò pertinent verba Christi: "Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum." Particula enim indicat, ad præcedentia verba referendum esse hoc dictum. Sermo erat divino magistro de homine, qui privatam correctionem ab uno vel coram uno primum, dein coram duobus aut tribus testibus factam respuit. De hoc Christus inquit: "Quod si non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus." Ne quis autem prælatorum Ecclesiæ congregationem parvi faceret, addit: "Amen dico vobis: Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo, et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cælo." Id dictum maxime fuisse de ecclesiastico conventu, indicant verba annexa: "Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in cælis est." Utique ostenderet, quo loco habendæ essent prælatorum congregationes, semetipsum in medio eorum adstiturum promisit: "Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum (Matth. XVIII, v. 17, 21)." Genuinus hic verborum Christi sensus comprobatur testimoniis conciliorum et patrum. S. Cyrillus de patribus Nicææ congregatis ait: "Quibus sanè Christus adsedit; qui dixit: Ubi fuerint duo, vel tres congregati (In expositione symboli nicæni)." S. Cælestinus P. in epist. ad concilium ephesinum ex iisdem verbis a minori ad majus ducens argumentum: "Quod si numero tam exiguo, inquit, Spiritus Sanctus non deest, quanto magis par est credere, illum minimè defuturum, ubi tanta sanctorum multitudo convenerit?" Iisdem verbis usum est concilium chalcedonense. Act. VI, et concilium VI, actio-

(1) Vide notam VIII ad prolegomena.

ne XVII. S. Gregorius eundem sensum iisdem penè verbis expressit: "Si ergo adesse dignabitur, ubi duo vel tres fuerint, quantò magis non deerit ubi plures convenerint sacerdotes (L. 7, epist. 106?)" Ipsi apostoli, etsi repleti essent singuli divino Spiritu, tamen jure synodum usi sunt, ac de Christi promisso nihil ambigentes in synodo hierosolymitana pronuntiarunt: "Visum est Spiritui sancto, et nobis (Act. XV, 28)."

De usu hujus juris, conveniendi in synodos statuenda sunt sequentia: 1. Cum illud divinitus concessum sit Ecclesiæ, potestas politica ei derogare, vel obsistere non potest. Valentianus, rogatus ab episcopis orthodoxis, ut contra arianos congregari in synodum liceret, respondit: "Sibi, qui unus ex laicorum numero esset, non licere se ejusmodi negotiis interponere, et ideo sacerdotes et episcopi, quibus hæc curæ sunt, seorsum per se, ubicumque ipsis libitum fuerit, in unum conveniant (1)." Cum autem istud jus positivum sit, quod opportunitatem multaque subsidia pro securitate et receptione convenientium poscit, fieri potest ut conventus hic et nunc fieri omninò non posse juste censeatur: dubium ergo non est, quin cum principibus ea de re conferendum sit.

2. In casu plurium de papatu contententium Ecclesia pollet jure, iis etiam invitatis, habendi synodum, certumque sibi eligendi caput; aliaque statuendi, quæ ad extinguendum schisma necessaria sunt. 3. Extra casum chismatis, invito romano pontifice, legitimas synodos fieri non posse, antiquissimis canonibus et exemplis proditum est. 4. Synodis particularibus, iis præsertim, quæ ex præscripto canonum statis temporibus celebrandæ sunt, non repugnabunt romani pontifices, si rem ex ordine et secundum canones agendam prænoscant. Coitioni schismaticorum conventiculorum et possunt et debent refragari, invocato etiam brachio sæculari.

§ IV.

DE SYNODORUM VI ET POTESTATE.

Synodos legitime congregatas *subjectum activum potestatis sacræ* dixi, si quaeritur, quæ et quanta sit ea potestas et quam latè pateat, distinguendum est inter *generales* synodos, utique capite suo non destitutas, et inter *particulares*. Potestas synodi œcumenicæ legitime in Spiritu sancto congregatæ apud omnes catholicos indubitato summa habetur in declaranda fide, ferendis legibus, dirimendis causis episcoporum, archiepiscoporum, primatum, patriarcharum. Solet autem potestas et auctoritas conciliorum duplici modo considerari.

1. Absolutè et in se.

2. Comparatè ad alia præcedentia concilia generalia, vel ad papam, ac quaerunt primò, an conciliis prioribus derogari per concilia posteriora valeat? R. Quæ ad fidem et jus divinum spectant, immutabilia sunt, ut patet. In causis facti et legibus disciplinæ priora emendari, veritate patefacta, a posterioribus possunt. Sunt tamen etiam disciplinæ canones quidam velut immobiles, qui perpetuam decentiam et cum religione convenientiam habent. Manente ergo religione, eodemque semper Spiritu sancto Ecclesiam regente, manebunt perpetuè ejusmodi canones, etsi jure tantum humano nitantur, uti in celebratione præcipuorum festorum manifestum est. Observamus autem posteriora concilia, quantum fieri omninò po-

(1) Sozom. H. E. lib. VI, c. 7.

test, semper inherere prioribus et antiquorum canonum normam in ferendis legibus et extirpandis abusibus sibi proponere.

Fit etiam comparatio potestatis et auctoritatis conciliorum generalium cum potestate et auctoritate Papæ. In quo genere perquam odiosæ excogitatæ sunt ab hominibus malevolis disputationes; ad imminuendam nempe apostolicæ sedis auctoritatem, et ecclesiarum pacem et unitatem infringendam. Opponunt Papam concilio generali, et concilium generale papæ; quasi verò, cum certum Ecclesiæ caput præstò est, concilium generale sine capite intelligi omninò queat (Conf. J. E. P. § 358). Petrum *singulis apostolis* prælatum fuisse a Christo fatentur. Ostendant ergo ex verbo divino, scripto vel tradito, locum quemdam, in quo *collegium apostolorum* fuit prælatum Petro. Sed satis nunc quidem est indicare præcipuas quæstiones, quas, facta illa comparatione, movent; ac:

1. Quærunt generatim, utrum papa supra concilium generale; an contra sit.
2. Si ante congregatum generale concilium edita est a Summo Pontifice authentica definitio fidei et divini juris; utrum hæc definitio postea novo examini a concilio subijci et quatenus possit?
3. Utrum a sententia Papæ in causis doctrinæ, aliisve litibus locum habeat appellatio ad futurum concilium generale?
4. Utrum extra casum schismatis concilium generale jurisdictionem exercere in papam possit, eum corrigendo ob pravos mores, deponendo, etc.
5. Legibus a concilio generali latis, an et quatenus ligetur Summus Pontifex? utrum eas mutare, in iis *jure proprio* dispensare possit? Memorabilis est textus c. significasti. 4 de elect.: "Quasi romanæ Ecclesiæ legem concilia ulla præfixerint, cum omnia concilia per romanæ Ecclesiæ auctoritatem et facta sint, et robor acceperint, et in eorum statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas (1).

Particulares synodi habent limites tum *causarum*, tum *locorum*; neque enim 1. causas majores, ad universam Ecclesiam pertinentes, aut reservatas Summo Pontifici, regulariter cognoscere, et quamdiù verè controversæ sunt, decidere valent. 2. Synodus nationalis ultra nationem, provincialis ultra provinciam, diocæsana ultra diocësim, se sola vim et auctoritatem habere non potest. Quæ cum ita sint, confessione omnium, sæpè ego, vehementerque mirari soleo, a germanis scriptoribus non paucis quatuor propositiones a clero gallicano editas in comitiis anni 1682, tanto in pretio haberi, ut plus sæpè auctoritatis illis tribuere videantur, quàm decisionibus et legibus generalium conciliorum, imprimis Sacrosanctæ Tridentinæ Synodi. Agunt autem propositiones illæ potissimum de jure ac potestate conciliorum generalium et Romani Pontificis. Quid ergo? si quod dubium, si lis et controversia de illo jure ac potestate existit, id scilicet a natione unica cognosci et finiri poterit? Non poterant sanè Galli præsumere consensum episcoporum orbis universi, ea fortassis ex causa, quod illi articuli auctoritati episcoporum et conciliorum generalium a capite se junctorum faveant: neque enim episcopi universi orbis regiis mandatis urgebantur, uti galli tempestate illa; neque verisimilè erat ullo modo, episcopos omnes potestatem sibi non competentem, certè schismati faventem arrogaturos, cujus potestatis nullum exemplum præbebat antiquitas, ac docuit eventus, episcopos Ungariæ gallicanis articulis solemniter contradixisse. Si decreta constantiensia obtendant Galli, ignorare non poterant ea a viris summis maximoque numero ad casum schismatis unicè referri, nec se ejus litis, quæ inter

(1) Vide notam IX ad prolegomena.

summos viros diversarum nationum agitabatur, et etiam nunc agitur, legitimos disceptatores et judices esse. Fac in comitiis Galliæ de Ecclesia Germaniæ, de archiepiscopis nostris aut episcopis judicatum fuisse, et contradicente Summo Pontifice, judicatum fuisse, episcopis per orbem reliquis minimè cum Gallis conspirantibus; qui Germanus id Gallorum judicium magnoperè attendendum censeret? quis non rejiceret cum indignatione? quis apostolicæ sedis non anteferebat oraculum? Nunc verò cum gallicana sententia non membrum Ecclesiæ, sed ipsum caput, atque adeo universum corpus invadit; eam scilicet admirabimur, et magnoperè vim quamdam aut pondus habere credemus? Opinione quidem mea nihil turpiùs est viris doctis gravibusque quàm ignorare limites potestatis suæ, aut cognitos studiosè perrumpere. Hanc labem a Gallis ævi illius nemo absterget. Novi ego, quàm multa eruditè acriterque contra articulos illos quatuor scripta dictaque sint; sed duo sunt, ni fallor, quæ illorum auctoritatem maximè imminuunt, atque infringunt. Primum est, quod Galli mandato regio non Christi nomine coacti, causam totius Ecclesiæ communem, contempto judicio catholicæ unitatis, sibi solis definiendam sumpserint, contradicente illico, iterumque apostolica sede. Alterum est, quod inde ab eo tempore, quotquot, retenta larva catholici nominis, auctoritati romanorum pontificum adversari pacemque ecclesiarum perturbare aggressi sunt, primo omnium ad partes Gallorum transire, articulos illos adamare et amplexari, et modis omnibus prædicare, aliisque velut indubitata dogmata obtrudere cœperint.

§ V.

ARGUMENTA ADVERSARIORUM.

Qui in causis divinæ religionis scepticismum tacitè invehunt, sic rem aggrediuntur hoc loco:

1. Romanum pontificem ex cathedra loquentem negant infallibilem, ejusque judicium ultimum esse et irreformabile, nisi consensus universalis Ecclesiæ accesserit.
2. De hoc consensu universali Ecclesiæ vix ac ne vix quidem certò constare posse affirmant sine concilio œcumenico. Nam, ut auctor Principiorum, p. IV, ait: "Quæstio facti est, an omnes in dogmate vel ritu concordent," addit: "Hoc opus, hic labor, est. Ecclesia est persona ficta et moralis, conflata ex innumeris penè individuis. Quis hominum deprehendat sensum tantæ multitudinis (1)?"
3. Ob hanc causam inferunt, necessitatem quamdam conciliorum œcumenicorum, eorumque auctoritatem unicè extollunt.
4. Sed mox destruunt quod ædificarunt. Conciliorum generalium auctoritas, inquiunt, subjacet examini, eo ipso quia dari possunt concilia illegitima et reprobata. Addunt etiam: Nulla natio tenetur acceptare concilium, nisi persuasum habeat, illud nullo vitio laborare. (Si examen poscerent ejus qui concilia confirmare debet, nempe summi pontificis, res salva esset; tota retrò antiquitas post cognitam confirmationem pontificiam concilii, penitissimè acquievit, et nihil ultra requirendum vel examinandum censuit).
5. Sed critici vel sceptici hodierni aliter censent: "Concilii elogium, aiunt, non est absolutè infallibile, sed tantum conditionale, si nimirum patres legitime con-

(1) Quasi consensus, non tantum pastorum, ac majoris duntaxat eorum partis requireretur sed etiam ovium singularum. Hæc Richerismum olent.

“vocati ita in eo se gesserint, ut dici possint repræsentasse totam Ecclesiam.” Atque hoc æstimabunt “periti: 1. ex integritate patrum, qui concilio interfuerunt; 2. ex historia colloquiorum et actis sessionum; 3. ex comparatione concilii recentioris cum primis quatuor œcumenicis; 4. ex approbatione Summi Pontificis; 5. nec non ex acceptatione Ecclesiæ universalis (1).”

Quis non videt auctoritatem generalium conciliorum hoc quidem modo penitus eludi posse? Itane unquam tota retrò antiquitate cogitatum, actumve est ab hominibus orthodoxis? Nam sectariis et contumacibus contra quasvis synodes maxime generales et solemnes vani obtentus et frivolæ exceptiones nunquam defuerant. Quid? in civili status leges latæ a principe vel optimatibus, pronuntiatæ a supremis iudicibus, comitia habita ab ordinibus ejusmodi examini privatorum subjacebunt scilicet, ea ex causa, quia non omnes leges, non omnes sententiæ, non omnia conclusa sunt justa?

Executienda sunt breviter quinque criteria conciliorum supra enumerata. Requiritur.

1. *Integritas patrum.* Patres igitur concilii testimonium vitæ, morum et doctrinæ afferre debent peritis, nempe pastores ovibus, rectores subditis? Ita olim ipsa fides nicæna reprehensa fuit a Sabino quodam, *tanquam ab ignavis et imperitis hominibus conscripta.* Eodem scilicet jure partibus litigantibus, quarum causa in judicio agitur, testimonium integritatis et doctrinæ afferre debent iudices, assessores, consultores.

2. *Historia colloquiorum et acta sessionum.* Quid si historia authentica et acta sessionum non habeantur? Et quàm historiam habuerunt pro authentica? Nempe conscriptam ab hostibus Ecclesiæ, qui a synodis profligati, mentiri et calumniari nunquam cessant?

3. *Comparatio concilii recentioris cum primis quatuor œcumenicis.* Et prima quatuor concilia, quibus cum præcedentibus poterant vel debebant comparari? Quam multa definiuntur in posterioribus, quorum nulla in prioribus facta est mentio, quia nullæ circumstrebant hæreses? An Christus primis tantum conciliis Spiritum sanctum appromisit? Posterioribus non æquè appromisit?

4. *Approbatio summi pontificis.* At hunc negant infallibilem, ac plus ferè peritorum examini quam pontificio oraculo tribuunt.

5. *Acceptatio universalis Ecclesiæ.* En! quomodo in circulo ambulant pleni vertigine. De consensu universalis Ecclesiæ vix ac ne vix quidem constare potest: igitur, aiunt, necessaria sunt concilia œcumenica; sed hæc acceptare nemo tenetur, nisi constet, esse legitima: legitima esse non constat, nisi ex acceptatione et consensu Ecclesiæ (2). Dein singulæ ecclesiæ suspendere poterunt acceptationem concilii, donec constet, universam Ecclesiam id approbasse et acceptasse. Quæ igitur acceptare tenebitur, cum acceptatio et natura et tempore prior ac posterior, hoc modo esset?

Aliam habent viam eludendi decisiones et auctoritatem generalium conciliorum illi ipsi qui ad concilium generale antea provocarunt. Talem nempe concilio formam ac tales condiciones præscribunt, quas nullum unquam concilium habuit, nulum in catholica Ecclesia habere potest, perindè ac si is qui ad supremum tribu-

(1) Auctor princip. J. E. P. cathol. c. IV, § XL. Similia ferè Calvinus scripsit I, IV. Inst. c. 9, § 8. “Quoties concilii alicujus decretum profertur, expendi primum diligenter velim, quo tempore habitum sit, qua de causa habitum, et quo consilio, quales homines interfuerunt, etc.

(2) Propositio 29 Lutheri a Leone X damnata.

nal provocat jus sibi sumeret, novam tribunali formam, novas leges præscribendi. “Via nobis facta est, inquiebat Lutherus, enervandi auctoritatem conciliorum, et libere contradicendi eorum gestis, et judicandi eorum decreta et confidenter confitendi quicquid verum videtur, sive probatum fuerit, sive reprobatum a quocumque concilio.” (1)

ARTICULUS III.

DE SCRIPTIS SANCTORUM PATRUM, EORUMQUE IN JURE ECCLESIASTICO AUCTORITATE ET USU.

Sunt auctores nonnulli, qui principia omnia juris sacri ad duo revocant capita, nempe ad *Dei verbum*, traditum vel scriptum, et ad *regulas Patrum*: quo nomine comprehendunt decreta summorum pontificum, canones conciliorum, et sententias eorum scriptorum, qui antiquitate, doctrina et sanctitatæ vitæ præcellerunt. Hoc sensu regulas patrum accepit S. Leo IV, dum ait: “Sanctorum patrum statuta, quæ apud nos canoanum nomine prætitulantur (Can. 1, dist. 20).” Decreta quidem RR. pontificum sua propria pollent auctoritate. Canones conciliorum tum ex potestate convenientium patrum, tum ex synodali consensione vim habent: restat igitur, ut de sententiis venerabilium patrum earumque auctoritate seorsim agatur, et quasi segregata pontificia vel synodali potestate.

§ I.

QUI PATRUM ET DOCTORUM NOMINE VENIANT.

Patrum nomine veniunt ii, qui post apostolos et evangelistas Ecclesiam illustrarunt sanctitate et doctrina. In qua notione involvuntur tria:

1. *Antiquitas*; quam ipsa *patrum Ecclesiæ* vox denotat. Tam remota autem desiderari non solet antiquitas, ut non etiam S. Bernardus, qui obiit medio sæculo XII, nempe an. 1153, annos natus 63, in censum patrum fuerit admissus.

2. *Doctrinæ præstantia*, qua non vivæ tantum vocis officio, quemadmodum innumeri alii sanctarum plebium pastores præsentibus sibi populis consuluerunt, sed peculiari sapientiæ lumine doctissimis conscriptis libris, universam Ecclesiam instruere, atque omnium sæculorum posteritatem in sacrosanctæ religionis causis erudire feliciter allaborarunt.

3. *Vitæ sanctitas*, quæ singularem venerationem, cultumque dudum in Ecclesia ipsis comparavit. Hæc tria sunt, quæ plurimum auctoritatis conciliant scriptis ac sententiis venerabilium patrum; quia ob vitæ sanctitatem Deo cari et divina affluentes gratia, quid divinæ fidei conforme, quid Deo gratum esset, præ aliis videre debuerunt. Doctrina a periculo ignorantie et fatuitatis eos removet. Antiquitas e fontibus apostolicæ prædicationis et primæ simpliciter fidei ac religionis dogmata propius et uberius hauriendi copiam ipsis fecit.

Ob librorum copiam atque excellentiam quidam e patrum numero sortiti sunt honorificum *doctorum Ecclesiæ* nomen; ex græcis, SS. Basilius, Athanasius, Gregorius Nazianzenus et Joannes Chrysostomus; e latinis SS. Gregorius M., Ambrosius, Augustinus, et Hieronymus (2). Eandem honoris prærogativam in divi-

(1) Vide notam X ad prolegomena.

(2) De doctoribus lectu dignissima est decretalis Bonifacii VIII, quæ exstat c. unic. de reliquis et venerat. SS. in 6.